

Zrušení obchodní společnosti

Ustanovení § 170 o. z. umožňuje změnit rozhodnutí o zrušení právnické osoby s likvidací pouze v případě, kdy takové rozhodnutí přijali její členové nebo její příslušný orgán, tj. pouze u tzv. dobrovolného zrušení právnické osoby s likvidací. Nestanoví-li zvláštní zákon jinak, změna (zrušení) rozhodnutí soudu o zrušení právnické osoby s likvidací je možná pouze na základě řádných či mimořádných opravných prostředků.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 27 Cdo 1135/2017, ze dne 28.2.2018)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci navrhovatele P. U., zastoupeného Mgr. L.P., advokátem, se sídlem v O., za účasti 1) PROGRESO ROCKLINE s. r. o. "v likvidaci", se sídlem v O., 2) P. R., likvidátora, se sídlem ve Stanicích, a 3) J. B., o zrušení rozhodnutí o zrušení společnosti s likvidací, vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 15 Cm 17/2016, o dovolání navrhovatele proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. září 2016, č. j. 5 Cmo 144/2016-47, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění :

Návrhem na zahájení řízení ze dne 10. července 2015 se navrhovatel domáhá zrušení usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 25. srpna 2014, č. j. 15 Cm 211/2013-20, jež nabylo právní moci dne 24. prosince 2014, ve znění usnesení téhož soudu ze dne 8. října 2014, č. j. 15 Cm 211/2013-28, a kterým bylo rozhodnuto o zrušení společnosti SLEZSKÁ TĚŽEBNÍ SPOLEČNOST s. r. o. (nyní PROGRESO ROCKLINE s. r. o. "v likvidaci"; dále jen „společnost“) s likvidací a o jmenování likvidátora společnosti. Navrhovatel tvrdí, že důvod, pro který byla společnost soudem zrušena, zanikl, neboť dne 21. října 2014 byli do obchodního rejstříku zapsáni noví jednatelé společnosti.

Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 12. dubna 2016, č. j. 15 Cm 17/2016-24, návrh na zahájení řízení zamítl (výrok I.) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok II.).

Vrchní soud v Olomouci k odvolání navrhovatele v záhlaví označeným usnesením rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně dospěl k závěru, podle kterého návrhu na zahájení řízení nelze vyhovět, neboť rozhodnutí soudu o zrušení obchodní společnosti lze zvrátit jinak než prostřednictvím řádných či mimořádných opravných prostředků pouze tehdy, stanoví-li tak zákon. Odkazuje na důvodovou zprávu k zákonu č. [89/2012](#) Sb., občanskému zákoníku (dále též jen „o. z.“), odvolací soud uvedl, že postup podle § 170 o. z. (jehož aplikace se navrhovatel domáhal a který připouští změnu rozhodnutí o zrušení právnické osoby s likvidací, dokud ještě nedošlo k naplnění účelu likvidace) je možný jen v případech dobrovolného zrušení.

Proti usnesení odvolacího soudu podal navrhovatel dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), maje za to, že rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky výkladu § 170 o. z., která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena, uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.

Dovolatel se domnívá, že § 170 o. z. nerozlišuje, zda rozhodnutí o zrušení právnické osoby s likvidací

učinili její společníci, anebo orgán veřejné moci (tedy soud), když stanoví, že takové rozhodnutí může být změněno tím, kdo o zrušení právnické osoby s likvidací rozhodl. Je proto podle dovolatele možné, aby soud své rozhodnutí o zrušení obchodní společnosti s likvidací změnil podle § 170 o. z., zanikl-li důvod, pro který byla obchodní společnost zrušena, nedošlo-li dosud k naplnění účelu likvidace a nebudou-li tím porušena práva či právem chráněné zájmy společníků a třetích osob. V projednávané věci dovolatel považuje všechny tyto podmínky za splněné.

Dovolatel navrhuje, aby dovolací soud napadené usnesení odvolacího soudu zrušil.

Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. k řešení otázky v něm otevřené, v rozhodování dovolacího soudu dosud neřešené.

Podle § 170 o. z. kdo rozhodl o zrušení právnické osoby s likvidací, může rozhodnutí změnit, dokud ještě nedošlo k naplnění účelu likvidace.

Podle § 172 o. z. soud na návrh toho, kdo na tom osvědčí právní zájem, nebo i bez návrhu, zruší právnickou osobu a nařídí její likvidaci, jestliže

- a) vyvíjí nezákonnou činnost v takové míře, že to závažným způsobem narušuje veřejný pořádek,
- b) již nadále nesplňuje předpoklady vyžadované pro vznik právnické osoby zákonem,
- c) nemá déle než dva roky statutární orgán schopný usnášet se, nebo
- d) tak stanoví zákon (odstavec 1).

Umožňuje-li zákon soudu zrušit právnickou osobu z důvodu, který lze odstranit, soud jí před vydáním rozhodnutí stanoví přiměřenou lhůtu k odstranění nedostatků (odstavec 2).

Dovolateli lze přisvědčit, že oproti právní úpravě účinné do 31. prosince 2013 [srov. § 68 odst. 8 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku, ve znění účinném do 31. prosince 2013 (dále též jen obch. zák.)] ustanovení § 170 o. z. výslovně neomezuje možnost revokovat rozhodnutí o zrušení právnické osoby s likvidací toliko na případy, kdy o zrušení a likvidaci rozhodli sami společníci (členové), popř. příslušný orgán právnické osoby. Gramatický výklad § 170 o. z. tudíž může vést k (dovolatelem předestíranému) závěru, že o změně svého dřívějšího rozhodnutí (o zrušení právnické osoby a nařízení její likvidace) může rozhodnout i soud, který vydal původní (měněné) rozhodnutí.

Opačnému závěru však nasvědčuje výklad teleologický, historický i systematický.

Důvodová zpráva k návrhu občanského zákoníku (sněmovní tisk číslo 362, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 6. volební období 2010 – 2013; dále jen „důvodová zpráva“), str. 629 a 630, uvádí:

„Návrh většiny ustanovení pod marginální rubrikou ‚Zrušení právnické osoby‘ vychází, stejně jako návrh dalších ustanovení věnovaných zrušení, zániku a likvidaci právnických osob, především z úpravy rušení obchodních společností v dosavadním obchodním zákoníku (zejména § 68, § 69 a § 70 až 75a), která je v současném právu zatím nejpropracovanější a jejíž podstatná část platí subsidiárně pro právnické osoby již dnes. Zároveň se navrhuje tuto úpravu zobecnit, aby byla nově formulovaná řešení použitelná pro právnické osoby všech právních forem. Osnova vychází z pravidla, že se právnická osoba obvykle zrušuje dobrovolně (většinou je právní důvod zrušení v rozhodnutí jejího příslušného orgánu) a že pravidelným důsledkem zrušení právnické osoby je její likvidace. Obecně se akceptuje zásada přijatá dříve obchodním právem, že rozhodnutí o vstupu společnosti do likvidace lze revokovat. Výjimečně přichází v úvahu i nucené zrušení právnické osoby s likvidací, o němž rozhoduje soud, jsou-li pro to zvláště závažné důvody (dlouhodobá nečinnost, ztráta předpokladů vyžadovaných pro vznik právnické osoby, nezákonné aktivity apod.).“

Z důvodové zprávy je zjevné, že zákonodárce převzal do (nového) občanského zákoníku úpravu zrušení obchodní společnosti či družstva obsaženou v obchodním zákoníku, již pouze zobecnil tak, aby byla využitelná pro všechny typy právnických osob.

Nejvyšší soud v usnesení ze dne 27. listopadu 2012, sp. zn. 29 Cdo 419/2012, vysvětlil, že § 68 odst. 8 obch. zák. upravuje možnost revokace rozhodnutí o zrušení společnosti s likvidací toliko pro případ, kdy byla společnost zrušena a vstoupila do likvidace rozhodnutím společníků nebo příslušného orgánu společnosti, nikoli též pro případ, kdy o zrušení společnosti a o její likvidaci bylo rozhodnuto soudem. Neurčuje-li zákon výslovně jinak (srov. např. § 4a zákona č. [125/2008](#) Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev), může soud rozhodnout o zrušení či změně rozhodnutí soudu o zrušení společnosti a nařízení její likvidace toliko na základě řádných či mimořádných opravných prostředků.

Změnou textace ustanovení upravujícího revokaci rozhodnutí o zrušení právnické osoby s likvidací zákonodárce zjevně nezamýšlel změnu jeho obsahu. Tomu ostatně nasvědčuje i to, že důvodová zpráva o možnosti revokace rozhodnutí o zrušení právnické osoby s likvidací výslovně hovoří toliko v souvislosti s dobrovolným zrušením.

Účelem ustanovení § 170 o. z. (jak se podává z důvodové zprávy) tak je postavit najisto, že rozhodne-li příslušný orgán právnické osoby (popř. rozhodnou-li její členové) o dobrovolném zrušení právnické osoby a jejím vstupu do likvidace, může (mohou) – nedošlo-li dosud k naplnění účelu likvidace – toto rozhodnutí změnit (zrušit, revokovat). Situaci, kdy o zrušení právnické osoby a nařízení její likvidace rozhodne (výjimečně) soud, vykládané ustanovení neřeší.

Tzv. nucené zrušení právnické osoby s likvidací představuje výjimku z pravidla, podle něhož o svém zrušení rozhoduje právnická osoba sama (její orgán) [viz § 168 odst. 2 o. z.]. Soud je oprávněn zrušit právnickou osobu a nařídit její likvidaci zpravidla v případech, kdy právnická osoba nesplňuje základní předpoklady, které pro její existenci a činnost vyžaduje zákon, anebo závažně porušuje zákonné povinnosti [srov. zejména § 172 odst. 1, § 211 odst. 2, § 268 odst. 1, § 306 odst. 2, § 377 odst. 1, § 401 odst. 2 a § 417 o. z., popř. § 93, § 115 odst. 1, § 149 odst. 4, § 198 odst. 3, § 215 odst. 1, § 306 odst. 3, § 308 odst. 3, § 318 odst. 2, § 443, § 453 odst. 1, § 713, § 726 odst. 3, § 757, § 773 a § 777 odst. 2 zákona č. [90/2012](#) Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), § 105 zákona č. [304/2013](#) Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, jakož i článek II zákona č. [458/2016](#) Sb.]. K nucenému zrušení právnické osoby soud přistoupí pouze tehdy, neodstranila-li právnická osoba konkrétní vytykány nedostatek ani v přiměřené lhůtě, kterou jí soud před vydáním rozhodnutí poskytl (§ 172 odst. 2 o. z.). Rozhodne-li proto soud o nuceném zrušení právnické osoby s likvidací, učiní tak až poté, kdy právnická osoba ani přes jeho výzvu nezjedнала nápravu. Možnost dodatečného zjednání nápravy má právnická osoba ostatně i po vydání rozhodnutí soudu prvního stupně, a to až do rozhodnutí soudu odvolacího, podá-li některý z účastníků řízení odvolání [srov. § 154 odst. 1, § 167 odst. 2 a § 211 o. s. ř., § 1 odst. 4 zákona č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen z. ř. s.)]. Práva a oprávněné zájmy právnické osoby jsou tak zákonem dostatečně chráněny.

Má-li právní úprava nuceného zrušení právnické osoby s likvidací plnit svůj účel, tj. zajistit, aby právnické osoby splňovaly zákonem stanovené předpoklady pro existenci a činnost a aby řádně a včas dodržovaly zákonné povinnosti, musí být soudem vydané rozhodnutí o nuceném zrušení právnické osoby s likvidací, které nabylo právní moci, zásadně konečné, tedy (s výjimkou rozhodnutí o mimořádném opravném prostředku) nezrušitelné a nezměnitelné.

Možnost následně změnit či zrušit rozhodnutí soudu (mimo řízení o opravných prostředcích) by navíc činila právní úpravu obsaženou v § 172 odst. 2 o. z. (ukládající soudu povinnost umožnit právnické

osobě zjednat nápravu a odstranit důvod pro její zrušení) do značné míry obsoletní; bylo-li by možné prakticky bez omezení kdykoliv i mimo režim opravných prostředků (až do naplnění účelu likvidace) revokovat rozhodnutí soudu o zrušení právnické osoby a nařízení její likvidace, nebyla by právnická osoba nijak nucena respektovat výzvu ke zjednání nápravy podle § 172 odst. 2 o. z.

Konečně nelze přehlédnout, že zákonodárce neupravil ani procesní, ani hmotněprávní předpoklady, za kterých by soud mohl zrušit (změnit) své rozhodnutí o zrušení právnické osoby s likvidací mimo režim (řádnych či mimořádnych) opravných prostředků.

Řízení o zrušení právnické osoby a nařízení její likvidace je řízením ve statusových věcech právnických osob ve smyslu § 85 písm. a) z. ř. s., které lze zahájit i bez návrhu (obecně viz § 13 z. ř. s.; výslovně tak stanoví i řada výše označených ustanovení upravujících důvody nuceného zrušení právnické osoby). Kdyby zákonodárce chtěl umožnit soudu revokovat své rozhodnutí o zrušení právnické osoby a nařízení její likvidace mimo režim opravných prostředků, lze předpokládat, že by výslovně upravil, že takové nalézací řízení je možné zahájit pouze na návrh zákonem vypočtených osob. Představu, že by tak soud mohl učinit i bez návrhu (na základě vlastní úvahy), považuje Nejvyšší soud za neakceptovatelnou.

S ohledem na sankční povahu nuceného zrušení právnické osoby s likvidací pak lze současně předpokládat, že by zákonodárce upravil hmotněprávní předpoklady, za nichž lze případnému návrhu na změnu či zrušení rozhodnutí soudu (o zrušení právnické osoby s likvidací) vyhovět. Takovým předpokladem by muselo být přinejmenším odstranění důvodu, pro který byla právnická osoba zrušena. Zákonodárce tak však (obecně) nečiní, naopak, předpokládá, že důvod pro zrušení musí být odstraněn před rozhodnutím o zrušení právnické osoby s likvidací (§ 172 odst. 2 o. z.). Výjimku představuje např. § 4 odst. 1 písm. d) a § 4a zákona o přeměnách obchodních společností a družstev, které upravují specifický případ, kdy soud může (i mimo režim opravných prostředků) zrušit své rozhodnutí o zrušení obchodní korporace (a to za tam upravených podmínek) [srov. důvody usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 419/2012].

Nejvyšší soud proto ze shora uvedených důvodů uzavírá, že ustanovení § 170 o. z. umožňuje změnit (revokovat) rozhodnutí o zrušení právnické osoby s likvidací toliko v případě, kdy takové rozhodnutí přijali její členové nebo její příslušný orgán, tj. pouze u tzv. dobrovolného zrušení právnické osoby s likvidací. Nestanoví-li zvláštní zákon jinak, změna (zrušení) rozhodnutí soudu o zrušení právnické osoby s likvidací je možná pouze na základě řádnych či mimořádnych opravných prostředků.

Právní posouzení věci odvolacím soudem je tak správné.

Nejvyšší soud, jenž neshledal ani jiné vady, k jejichž existenci u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), proto dovolání zamítl podle § 243d písm. a) o. s. ř.

Výrok o náhradě nákladů dovolacího řízení se opírá o § 243b a § 23 z. ř. s., když dovolací soud neshledal žádné okolnosti odůvodňující náhradu nákladů podle výsledku dovolacího řízení.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 29. září 2017) se podává z části první, článku II bodu 2 zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Cenové rozhodnutí rozporné se zákonem](#)
- [Autonomie vůle](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)